

----- Forwarded message -----

Από: **kostas goumas** <goumas.kostas@gmail.com>

Date: Τετ 5 Φεβ 2020 στις 12:24 μ.μ.

Subject: Το πρόβλημα της Συλλογικής Διαχείρισης του ΑΡΔΕΥΤΙΚΟΥ ΝΕΡΟΥ από τους αγρότες και τους φορείς τους (ΓΟΕΒ, ΤΟΕΒ)

To : <info@dianeosis.org>, <dionisis.n@dianeosis.org>, <thodoris.g@dianeosis.org>

Προς : Την διαNEOσις Οργανισμό Έρευνας & Ανάλυσης

Υπόψη : 1. κ. Διονύση Νικολάου - Γενικό Διευθυντή
2. κ. Θοδωρή Γεωργακόπουλου - Διευθυντή Περιεχομένου

Αξιότιμοι κύριοι

1. Παρακολουθούμε την δραστηριότητα του Οργανισμού σας με τις ενδιαφέρουσες παρεμβάσεις για διάφορα θέματα που απασχολούν την Ελληνική κοινωνία, μεταξύ των οποίων και αυτές για τον πρωτογενή, τον αγροδιατροφικό τομέα, για το νέο μοντέλο συνεργατικότητας και για το περιβάλλον, θέματα τα οποία αφορούν ιδιαίτερα την περιοχή της Θεσσαλίας (μιας από τις μεγαλύτερες αγροτικές περιοχές της χώρας μας). Γνωρίζουμε ότι μεταξύ των σκοπών του Οργανισμού σας είναι και οι « μελέτες και ερευνητικό έργο πάνω στα σημαντικά θέματα της εποχής μας» και ότι «προσπαθείτε να εντοπίσετε, να χαρτογραφήσετε και να αναδείξετε τα προβλήματα, και στη συνέχεια να προτείνετε εφικτές και βιώσιμες λύσεις».

2. Ένα μείζον, αλλά σαφώς υποτιμημένο, πρόβλημα για όλη τη χώρα και ιδιαίτερα για τη Θεσσαλία είναι το αυτό της Διαχείρισης του ΑΡΔΕΥΤΙΚΟΥ ΝΕΡΟΥ. Το θέμα αυτό απασχολεί έντονα τους αγρότες και τους φορείς τους, οι οποίοι δεν είναι σε θέση από μόνοι τους να αντιμετωπίσουν τα διαχρονικά και σύνθετα προβλήματα, τα οποία θα επιτείνονται μάλιστα εν όψει της κλιματικής αλλαγής. Η διαχείριση αυτή, όπως μπορείτε να πληροφορηθείτε και από το συνημμένο (1) ενημερωτικό μας σημείωμα, γίνεται (στο μεγαλύτερο μέρος) από τους υπάρχοντες οργανισμούς (ΓΟΕΒ, ΤΟΕΒ). Στη χώρα μας λειτουργούν 419 ΤΟΕΒ, εκ των οποίων οι 58 στη Θεσσαλία (δες τον παρακάτω σχετικό σύνδεσμο*), οι οποίοι έχουν και την ευθύνη αυτή (σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία) από το 1958 που ισχύει το ιδρυτικό τους θεσμικό πλαίσιο. Παρότι όμως συμπληρώθηκαν πάνω από 60 ολόκληρα χρόνια, ουδείς από όσους εμπλέκονται στο θέμα, δηλαδή τα συναρμόδια Υπουργεία (Γεωργίας και Περιβάλλοντος), η αυτοδιοίκηση (Νομαρχίες πριν, Περιφέρειες και Δήμοι σήμερα), όσο και οι χρήστες νερού (ΤΟΕΒ, φορείς αγροτών, αρδευτές) ασχολήθηκαν με σοβαρότητα και επάρκεια για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου.

3. Το υδατικό δυναμικό αποτελεί Δημόσιο αγαθό, η διαχείριση του οποίου δεν μπορεί να γίνεται στα στενά πλαίσια των διοικητικών ορίων ενός Ο.Τ.Α. ή ενός ΤΟΕΒ και συχνά χωρίς ενιαίους κανόνες. Με την έννοια αυτή και η αρμοδιότητα για την διαχείριση του αρδευτικού νερού από τους ΤΟΕΒ, θα έπρεπε να υπάγεται σε ευρύτερες διοικητικές δομές, που θα δημιουργηθούν με κύρια κριτήρια τα όρια των λεκανών απορροής ποταμών (ΛΑΠ) - όπως αυτές έχουν οριοθετηθεί από τα πρόσφατα Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 60/2000 – την βέλτιστη διαχείριση του αρδευτικού νερού, αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.

Ως επιστήμονες και πολίτες που έχουμε γνώση του θέματος ή και έχουμε ασχοληθεί τα τελευταία 40 χρόνια με την διαχείριση νερού και τα αρδευτικά ζητήματα, έχουμε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι ΤΟΕΒ είναι οργανισμοί που η λειτουργία τους πρέπει να τεθεί σε εντελώς νέα βάση, με αναδιάρθρωση και δημιουργία νέου θεσμικού πλαισίου. Χωρίς τα προηγούμενα δεν είναι εφικτός ο εκσυγχρονισμός του τομέα των αρδεύσεων, η μείωση του κόστους λειτουργίας των αρδευτικών συστημάτων και των αγροτών και εν τέλει η προστασία του φυσικού πόρου, του νερού.

4. Εκτιμούμε συνεπώς ότι θα ήταν ίσως χρήσιμο (για την κοινωνία και το περιβάλλον) ο Οργανισμός σας να διενεργήσει σε βάθος μια δημοσιογραφική έρευνα ή/και μελέτη για το θέμα αυτό, ώστε με τεκμηριωμένη ανάλυση και ολοκληρωμένη πληροφόρηση να διατυπώσετε συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής (ίσως ακόμη και με παραδείγματα διαχείρισης του νερού από άλλες προηγμένες ευρωπαϊκές ή μη χώρες), οι οποίες θα βοηθήσουν τόσο στην ενημέρωση της κοινής γνώμης όσο και τους υπεύθυνους φορείς της Πολιτείας να πάρουν κάποιες αποφάσεις για το μέλλον των ΤΟΕΒ και την ορθολογική διαχείριση του νερού.

5. Στο συνημμένο (2) παράρτημα μας και στον ιστότοπο ypethe.gr (Υ.ΠΕ.ΘΕ – Υδάτινοι Πόροι και Περιβάλλον Θεσσαλίας, που λειτουργεί υπό την ευθύνη της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Θεσσαλίας**), μπορείτε να βρείτε συνδέσμους με κείμενα, άρθρα δημοσιεύματα και προτάσεις (που αφορούν στο εν λόγω θέμα και που στην πλειοψηφία τους εκφράζουν τους υπογράφοντες).

Σημειώνουμε τέλος ότι έχουμε συνεργαστεί στο παρελθόν με τον Οργανισμό σας (στα πλαίσια σχετικής έρευνας για το Υδροηλεκτρικό έργο Μεσοχώρας στον Αχελώο) και πως είμαστε στην διάθεση σας για οποιαδήποτε βοήθεια ή σχετική πληροφορία για το θέμα αυτό.

Με εκτίμηση

Γέμτος Φάνης, ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας - (fanis.gemtos@gmail.com),

Γκούμας Κώστας, γεωπόνος, πρ. Δ/ντής Εγγείων Βελτιώσεων, πρ. πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/Κ.Ε - (goumas.kostas@gmail.com),

Γιαννακός Κώστας, Πρόεδρος Γεωπονικού Συλλόγου Λάρισας - (Kostas.giannakos@alfagro.gr),

Μαρκινός Αθανάσιος, Πρόεδρος ΤΟΕΒ Ταυρωπού - (amarkinos@gmail.com)

* Κατάλογος ΤΟΕΒ Χώρας :

https://www.ypethe.gr/sites/default/files/archivefiles/katalogos_toeb_horas_.pdf

** Δημοσιοποίηση του Νέου Ιστότοπου - Συνέντευξη Προέδρου ΠΕΔ Θεσσαλίας <https://www.ypethe.gr/opinion/dimosiopoisi-toy-neoy-istotopoy-syntentyxi-proedroy-ped-thessalias>

Κώστας Γκούμας

e-mail: goumas.kostas@gmail.com

Τηλ. Οικίας : +30-2410-236837

Κινητό Τηλ. : +30-6974379263

Δ/νση : Λ. Κατσώνη 39 - 41221 Λάρισα

2 συνημμένα

Ενημερωτικό σημείωμα

Για την διαχείριση αρδευτικού νερού και τους φορείς της
(Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων βελτιώσεων, ΤΟΕΒ)

Οι φορείς και η διαχείριση του νερού στη χώρα μας

Είναι ευρέως γνωστό ότι στην Ελλάδα με το ημίξηρο κλίμα της και την ανορθολογική και χαμηλής αποδοτικότητας Διαχείριση του νερού, η κατανάλωση αρδευτικού νερού ανέρχεται πρακτικά σε ποσοστά πάνω από 80% . Ειδικά στη Θεσσαλία (ίσως και σε άλλες περιοχές) ανάλογα και με τις πληθυσμιακές συγκεντρώσεις και την ανάπτυξη κατά περιοχή του πρωτογενούς τομέα, το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 90% του συνόλου. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι το αρδευτικό νερό συχνά και κατά την διαδικασία μεταφοράς του (με τους ανοικτούς αγωγούς – στραγγιστικά δίκτυα) αποτελεί το «εργαλείο» μεταφοράς των ποικίλων ρυπαντικών φορτίων της παραγωγικής διαδικασίας (φάρμακα, λιπάσματα κλπ) σε υπόγεια οικοσυστήματα, με ανυπολόγιστες οικολογικές επιπτώσεις. Φυσικά η Θεσσαλία αποτελεί τυπική περίπτωση για όλα τα παραπάνω.

Παρότι όμως η άρδευση στηρίζεται στο μεγαλύτερο μέρος της στα υπόγεια νερά (γεωτρήσεις που τις λειτουργούν οι ιδιοκτήτες τους αγρότες συνήθως ανεξέλεγκτα), εντούτοις ένα σημαντικό μέρος του αρδευτικού νερού (που προέρχεται τόσο από επιφανειακά όσο και από υπόγεια) σε πολλές περιοχές της Θεσσαλίας το διαχειρίζονται οι οργανισμοί που προαναφέραμε.

Είναι προφανές ότι η υστέρηση σε πρωτοβουλίες και ενεργοποίηση της Πολιτείας για την επίλυση των προβλημάτων της λειτουργίας των οργανισμών αυτών, έχει συσσωρεύσει πολλές παθογένειες στον πρωτογενή και όχι μόνο τομέα της οικονομίας και στα επιβαρυσμένα οικοσυστήματα, δημιουργώντας μεγάλα «βάρη» και υποχρεώσεις στις επόμενες γενιές. Συνεπώς οφείλουμε άμεσα να αρχίσουμε μια συστηματική προσπάθεια και να μην περιοριζόμαστε σε μπαλώματα» και κινήσεις εντυπωσιασμού.

Εδώ που φτάσαμε και μπροστά στο αδιέξοδο η Πολιτεία όφειλε να κάνει το χρέος της, να ασχοληθεί επιτέλους με τον υπερώριμο πρόβλημα αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού του θεσμικού πλαισίου των ΓΟΕΒ/ΤΟΕΒ, να επανεξετάσει γενικότερα τους κανόνες διαχείρισης του αρδευτικού νερού με επιστημονικά και όχι μικροπολιτικά κριτήρια, να δρομολογήσει δράσεις για την εξοικονόμηση και τον περιορισμό της σπατάλης του νερού, έργα για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων άρδευσης κ.ο.κ.

Κατά την άποψή μας τα χρονικά περιθώρια δράσης δεν είναι απλώς «στενά», έχουμε ήδη ξοδέψει τον χρόνο που η φύση και η επιστήμη μας είχαν «παραχωρήσει».

Μέχρι σήμερα οι πολιτικοί μας δεν βλέπουν σφαιρικά τα προβλήματα των ΤΟΕΒ, μεσολαβούν για ρυθμίσεις των χρεών τους στην ΔΕΗ (θύμα και αυτή στην όλη υπόθεση) και υποβάλλουν ευκαιριακές προτάσεις στην εκάστοτε κυβέρνηση, αντί να κάνουν από κοινού προτάσεις για την θεσμική και λειτουργική ανασυγκρότηση των ΤΟΕΒ (και όχι μόνον) και να προωθήσουν συστηματικά τον εκσυγχρονισμό των αρδευτικών δικτύων, την προώθηση μέτρων εξοικονόμησης νερού κ.α.

Κατά την άποψή μας σε αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κινηθούν Κυβέρνηση, Υπουργεία, Βουλευτές, Αυτοδιοικητικοί αλλά και οι συνειδητοποιημένοι αγρότες. Όλα τα άλλα απαλύνουν μεν τις εντυπώσεις όμως, αντικειμενικά, λειτουργούν ως λαϊκισμός, διαιωνίζουν την αναποτελεσματικότητα των ΤΟΕΒ, συνεχίζουν την άδικη κατανομή των βαρών υπέρ των κακοπληρωτών και λειτουργούν ανασχετικά ως προς την υγιή αγροτική ανάπτυξη, κάτι που είναι προς το συμφέρον όλων μας.

Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης Υδάτων

Η αναγκαιότητα της ενιαίας διαχείρισης όλων των κατασκευασμένων υδατικών έργων στη Θεσσαλία καθώς και όσων γίνουν στο μέλλον με **Ενιαίο Φορέα Διαχείρισης Υδάτων**, αποτελεί αίτημα των Θεσσαλών εδώ και πολλά χρόνια, μόνο που είχε διαφορετικό περιεχόμενο για κάθε έναν από τους φορείς.

Είναι πλέον καιρός να συμφωνήσουν κράτος και φορείς-χρήστες (Τοπική Αυτοδιοίκηση, αγρότες, επιμελητήρια, κ.α) ότι το σημερινό υπάρχον σχήμα απέτυχε και ότι το όποιο νέο εγχείρημα σήμερα θα είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο και απαιτεί την εξασφάλιση πολλών προϋποθέσεων (πολιτική βούληση, εξασφάλιση οικονομικών πόρων κ.α). Η βασική ιδέα είναι να θεσπιστεί - με τη συμμετοχή του κράτους και των χρηστών - όργανο ενιαίας διοίκησης και διαχείρισης των υδατικών θεμάτων και των αντίστοιχων βασικών έργων (ταμίευση, μεταφορά), ενώ η εκμετάλλευση θα ανήκει στα υποκείμενα όργανα (π.χ. η ύδρευση στις ΔΕΥΑ, η άρδευση στους ΟΤΑ ή την μετεξέλιξη των ΤΟΕΒ κ.ο.κ.)

Ο νέος αυτός φορέας διοίκησης και διαχείρισης των υδατικών έργων στην Θεσσαλία, θα αποτελέσει την μετεξέλιξη του αναποτελε-σματικού και γραφειοκρατικού υφιστάμενου διοικητικού συστή-ματος και θα πρέπει να έχει την αρμοδιότητα και την επάρκεια της υλοποίησης (σε όλα τα στάδια) των έργων ταμίευσης επιφανειακών νερών, μαζί με τα παράλληλα έργα που απαιτούνται, καθώς και την λειτουργία και συντήρηση αυτών. Ταυτόχρονα θα μπορέσει να προωθήσει τη χρήση τεχνολογιών

πληροφορικής και επικοινωνιών στη διαχείριση των δικτύων και της εφαρμογής του νερού που θα συμβάλουν στην εξοικονόμηση νερού, διαχείριση οφειλών κλπ.

Οι μεταρρυθμίσεις στη διαχείριση του νερού, οι δράσεις & τα μέτρα που αφορούν τους χιλιάδες χρήστες & τους δεκάδες φορείς στη Θεσσαλία, θα υλοποιηθούν με επιτυχία, μόνο στα πλαίσια ενός ενιαίου, σύγχρονου & αποτελεσματικού φορέα, που θα έχει ενιαίους κανόνες, θα εμπνέει εμπιστοσύνη & θα βοηθήσει να ξεπεραστούν νοοτροπίες & «αγκυλώσεις» δεκαετιών. **Πρέπει οριστικά να εκλείψει, η πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων το διοικητικό «αλαλούμ» & η «θεσμική αναρχία» που παρατηρείται.** Μόνο με ένα τέτοιο όργανο θα είναι δυνατή στο μέλλον, η αντιμετώπιση των οξυμένων προβλημάτων διαχείρισης του νερού στη Θεσσαλία και ο εκσυγχρονισμός ενός τομέα που πάσχει τις τελευταίες δεκαετίες.

Συμπερασματικά, όλες οι εμπειρίες και τα προβλήματα που έχουν διατυπωθεί με δημοσιεύματα και άρθρα δημόσια (μεταξύ των οποίων και σχετικό αφιέρωμα *) σε συνδυασμό με τα νέα θεσμικά εργαλεία της Ε.Ε. και της χώρας μας (π.χ. οδηγία 60/2000 κ.α.) θα πρέπει να οδηγήσουν άμεσα στην εκπόνηση ενός νέου θεσμικού πλαισίου που θα αναβαθμίσει την λειτουργία των ΤΟΕΒ, θα τους προσφέρει εργαλεία βελτίωσης της λειτουργίας, εκσυγχρονισμού και αποτελεσματικότητας, ενώ παράλληλα θα διασφαλίσει την δίκαιη και αρμονική αξιοποίηση των υδατικών πόρων σε σχέση με τους υπόλοιπους χρήστες νερού και γενικότερα με το κοινωνικό σύνολο.

* Ο ιστότοπος yrette.gr απευθύνθηκε σε ειδικούς και πολύ καλούς γνώστες του θέματος, όπως σε διοικητικά στελέχη των αντίστοιχων οργανισμών, Πανεπιστημιακούς κλπ με στόχο να συγκεντρωθεί ένα υλικό που θα βοηθήσει την πολιτεία και τους τοπικούς πολιτικούς παράγοντες στην διαμόρφωση των στόχων και των σχετικών αιτημάτων. Στον σύνδεσμο 2 (του παραρτήματος) υπάρχουν οι απαντήσεις που δόθηκαν από αρμόδιους διοικητικούς παράγοντες στο σχετικό ερωτηματολόγιο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Άρθρα, δημοσιεύματα και αναρτήσεις για ΤΟΕΒ

1. Οι ΤΟΕΒ, η διαχείριση υδάτων και το περιβάλλον * **(3/3/2017)**

*Ο Κώστας Γκούμας είναι γεωπόνος, πρώην πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/ΚΕ και

Ο Φώτιος Θ. Γραβάνης γεωπόνος - ομότιμος καθηγητής του ΤΕΙ Θεσσαλίας,
πρώην πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/ΚΕ

<https://www.eleftheria.gr/m/%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82/item/154300-%CE%BF%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CE%B5%CE%B2,-%CE%B7->

[%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%85%CE%B4%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-](https://www.eleftheria.gr/m/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%85%CE%B4%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD.html)

[%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD.html](https://www.eleftheria.gr/m/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%85%CE%B4%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD.html)

[BF%CE%BD.html](https://www.eleftheria.gr/m/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%85%CE%B4%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD.html)

2. Αφιέρωμα στο αρδευτικό νερό και τους οργανισμούς που το διαχειρίζονται (ΤΟΕΒ)

:

<https://www.ypethe.gr/news/pagkosmia-imera-neroy-2018-afieroma-sto-ardeytiko-nero-kai-toys-organismoys-poy-diaheirizontai>

3. Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) :

<https://www.ypethe.gr/archive/topikoi-organismoi-eggeion-veltioseon-toev>

4. Δημοσιεύματα - επικαιρότητα Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων :

<https://www.ypethe.gr/archive/dimosieymata-epikairotita-topikon-organismou-eggeion-veltioseon>

5. Άρθρο Δ. Κωνσταντόπουλου - Ζητείται ελπίς : Ένα κοινωνικό σωσίβιο για τους ΟΕΒ

:

<http://newpost.gr/politiki/674930/arthro-d-kwnstantopoyloy-zhteitai-elpis-ena-koinwniko-swsibio-gia-toys-oeb>

6. Στη Βουλή το αρδευτικό του ΤΟΕΒ ΜΑΤΙ Τυρνάβου :

<https://www.ypethe.gr/news/sti-voyli-ardeytiko-toy-toev-mati-tyrnavoy>

7. Προτάσεις για ρυθμίσεις οφειλών αγροτών προς τη ΔΕΗ Συνάντηση Σκρέκα με στελέχη της ΔΕΗ :

<https://www.thessaliatv.gr/news/85479/protaseis-gia-ruthmiseis-ofeilon-agroton-pros-ti-dei/?fbclid=IwAR12kmlhkN1RgAL1lihODMKesf608WubINc-3fhX8GewYTvcLWIMY1qYzSA#.XjFPcyE5iE0.facebook>

8. ΠΑΣΕΓΕΣ -ΙΝΑΣΩ : ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΔΕΥΤΙΚΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ :

https://www.ypethe.gr/sites/default/files/archivefiles/2009_06_prologos_xanthaki_m_eletis_inaso_gia_to_nero.pdf

9. Με επικοινωνιακές τακτικές και μικροπολιτική διαχείριση η αντιμετώπιση των προβλημάτων των ΤΟΕΒ :

<https://www.ypethe.gr/news/me-epikoinoniakes-taktikes-kai-mikropolitiki-diaheirisi-i-antimetopisi-ton-provlimaton-ton-toev>

10. Εναρκτήριο λάκτισμα για το ΔΣ της Ένωσης Αρδευτών Ελλάδος :

<https://www.agronews.gr/thesmika/182105/enarktirio-laktisma-tis-enosis-ardeuton-ellados/#.Xjg73I5VzzM.facebook>